

Budgetunderlag för åren 2018–2020

Inledning

2017 är det första året med en ny filmpolitik och det är än så länge för tidigt att se konsekvenserna av den nya situationen fullt ut. Vi kan dock efter ett och ett halvt års förberedelser se en del förändringar och ändrade behov.

Filmen är ingenting som lever sitt eget liv i ett samhälle utan är beroende av ett antal samverkande faktorer. Sedan tio år förändrar digitaliseringen förutsättningarna för filmen inom alla områden: för filmskapandet, filmvisandet, affärsmodeller, piracy, framtidens möjligheter att ta del av filmhistorien och filmen som kulturuttryck.

Samhället i sin tur har också utsatts för stora förändringar. Flyktingkrisen utsätter vårt samhälle för utmaningar, men i grunden är den stora urbaniseringsvågen en lika stor utmaning. Hela Sverige ska leva, men vilket liv erbjuds utanför storstäderna? Filmen är förstas inte en ensam nyckel, men många nycklar tillsammans kan kanske dyrka upp en del frustration. Till exempel har biografen en enkel men viktig roll i att skapa en samlingsplats på en ort, eller i en förort. När biografen läggs ned blir ett centrum tomt, och förlorar den naturliga samlande rollen som skapar sammanhang. När nya stadsdelar byggs planeras ofta inte ett naturligt centrum in. Ett centrum med plats för mötesplatser som biograf, kafé, torg och sammanhang.

I propositionen (2015/16:132) *Mer film till fler – en sammanhållen filmpolitik* framhålls filmens unika särställning som tillgängligt och kraftfullt kulturuttryck. Det var en grund för att göra om filmpolitiken, för att filmen behöver en sammanhållen politik och att filmen förtjänar ett engagemang bland riksdagens folkvalda. Mycket valida grundargument, som också följts av en het debatt i riksdagen. Så viktig är filmen att alla politiska partier vill markera åsikt, vilket under senare år lett till en upphetsad filmdebatt. Detta är i grunden något positivt, film har under alltför många år hanterats som en del av nöjesindustrin snarare än ett viktigt språk och kulturuttryck. Vi ser hur rörlig bild blir en allt viktigare uttrycksform för såväl medborgare som konstnärer. Samtidigt ser vi även hur terrornätverk aktivt använder rörlig bild som en rekryteringsmetod. På öppna kanaler som Youtube läggs propagandafilmer upp, filmer som forskarna vet fungerar som en inkörsport till radikaliserings.

Enträget brukar vi i våra budgetunderlag framhålla filmens viktiga roll i en demokrati, hur filmen speglar samtiden och därmed hjälper oss att förstå oss själva och andra. Den hjälper till att skapa individens inre samtal och gemensamma offentliga samtal. Till de

argumenten måste vi nu tyvärr konstatera att filmen även alltså används i terrorns namn. Kanske ingenting nytt, propagandafilm har använts länge, men det nya är spridningen och hur den tränger in i vår vardag.

Film och rörlig bild måste tas på allvar; som kulturuttryck och som medskapare till samtiden, som mötesplats och som deltagare i att skapa det lokala rummet, som tillgång till lärande och att lära ut. Det är glädjande att folkvalda från alla politiska partier engagerar sig i filmen, men vi tror att filmen har potential att skapa samsyn som går långt utanför kulturpolitikens gränser. All kultur skulle kunna bidra till den totala politikens utmaningar, men kanske är filmen en av de mest effektiva kulturformerna genom sin prisvärdhet och genomslagskraft. Med relativt små medel skulle filmen kunna stärkas, men även allt som följer med filmen och den rörliga bilden.

En grundläggande fråga är ändå om filmen fortsatt ska belastas med höjd moms. Den spricka i landet som denna moms skapar - motsvarande utgifter på 240 miljoner kronor per år - står inte i proportion till den budgetbesparing den motsvarar. Momsen drabbar alla de som kulturen finns till för; biografer på mindre orter som inte har samma möjlighet att höja biljettpriset till konsument som den stora biografaktören, medborgarna som riskerar att förlora den lokala biografen, distributörerna som får ökade kostnader, ideella visningsaktörer som filmstudioföreningar och filmfestivaler likaså. Medborgarna riskerar även att gå miste om en familjeupplevelse när kostnaden för fyra personers bioupplevelse blir 500 kronor.

Den höga momsen på film i motsats till annan kultur rimmar inte bara illa med filmpropositionens betoning på filmens starka kulturställning, den skapar också en spricka mellan storstad och glesbygd. I relation till hur mycket av statsbudgeten som går åt till att överbygga den sprickan i övrigt framstår biobiljettsmomsen som kontraproduktiv.

Mer film till fler

Filmfinansiering sker genom en kombination av offentliga och privata medel. De samlade offentliga medlen utgörs av de stödmedel Filminstitutet förfogar över (cirka 317 miljoner kronor årligen) samt medel från de fyra regionala produktionsstödcentra (cirka 150 miljoner årligen) och de medel Sveriges Television (SVT) väljer att avsätta av licenspengarna (cirka 100 miljoner kronor årligen).

De offentliga medlen har olika mål och uppdrag. De nationella medlen från Filminstitutet ska säkerställa att regeringens filmpolitik genomförs med utgångspunkt i de filmpolitiska målen. De regionala medlen ska säkerställa att medlen ger tillväxt till regionen i form av

skatteintäkter, arbetstillfällen och sålda tjänster. SVT följer sitt public service-uppdrag men anger i övrigt inga mål. Sammantaget är de samlade offentliga medlen avgörande för att produktionsbolagen ska kunna attrahera privat kapital.

Den ekonomiska situationen för filmskapare har ytterligare förvärrats de senaste åren. De samlade offentliga medlen har visserligen ökat något för år 2017–2018 i och med att filmavtalet sades upp. Det finns nu cirka 43 miljoner mer kronor per år, medel som tidigare gick in i filmavtalet. Men varken SVT eller regeringen binder sig för en prognos efter 2018, vilket skapar en stor osäkerhet. Filmfinansiering tar lång tid att slutföra och privata aktörer är beroende av en lång framförhållning.

Eftermarknaden är dessutom fortfarande på nedgång. Dvd-försäljningen omsätter förvisso 630 miljoner kronor, men i jämförelse med för sex år sedan har försäljningen sjunkit med över 70 procent. Vod-marknaden har inte kompenserat denna nedgång ännu och det är svårt att se att så kommer att ske inom en snar framtid. Det återstår att se om Patent- och marknadsöverdomstolens dom från den 13 februari 2017 kommer att medföra att den olovliga hanteringen av film minskar till förmån för de lagliga vod-alternativen. En sådan utveckling skulle kunna innebära ökade intäktsmöjligheter för branschen. Sammantaget kan dock konstateras att det potentiellt samlade kapitalet för filmproduktion har sjunkit avsevärt de senare åren, och prognosen framåt innehåller stora osäkerhetsmoment.

Vad gäller den långa spelfilmen ger Filminstitutet konsulentstöd till cirka 15 filmer per år. Kopplingen mellan budget och nådd betalande publik på biograf är stor. Medianbudgeterna har, trots kostnadsökningar, gått ned med 10 procent sedan 2012, och producenterna behöver stärka sina budgetar i relation till Filminstitutets stöd. Filminstitutets andel av den totala budgeten har under senare år närmast sig 50 procent även om andelen sjönk 2016 på grund av några filmer med hög budget.

Filminstitutets uppdrag att stötta värdefull film är tydligt. Kvalitetsbegreppen angelägenhet, originalitet och hantverksskicklighet förutsätter att en mångfald av filmare ges chansen att på lika villkor söka medel. Hand i hand med kvalitetsuppdraget går uppdraget med talangutveckling, som bygger på att talanger hittas utan fördomar och värderingar i hela Sverige och i nya miljöer. Jämställdhetsuppdraget är lika självklart kopplat till kvalitet. Efter de senaste framgångsrika åren med jämställdhetsarbetet kan konstateras att Sverige kanske aldrig stått sig så starkt som filmnation internationellt. Långt fler filmer än tidigare deltar i de största internationella festivalerna och svenska filmer i alla genrer säljs utomlands. Hälften av filmerna som bjuds in till festivaler är gjorda av kvinnor, och den svenska jämställdhetsmodellen sprider sig i världen.

Kanske skulle det kunna hävdas att Sverige var större förr. Under Ingmar Bergmans tid. Då vann Sverige Guldpalm och Oscars. Så går det naturligtvis att resonera om tron på

elitens egen kraft fungerar utan en stark bas. Det går dock stick i stäv med hela den svenska tron på bredd och bas som skapar topp. Den formeln gäller inte bara för idrott utan även för film. Det förutsätter dock att bredden och basen får möjlighet att träna, göra misstag och etablera sig. Precis som Ingmar Bergman fick. Med talang och förtroende utvecklades han till en av filmvärldens största. Samtidigt sätts större och större förhoppningar till att Sverige utan resurser ska skapa inte bara en Bergman utan även en kvinnlig Bergman, en publiksuccé-Bergman och en Bergman med annan bakgrund.

För att göra det, för att sätta Sverige på kartan med de kulturella uttryckssätt som speglar svensk kultur, krävs mer medel. Det behövs helt enkelt tillräcklig finansiering för att filmer ska kunna göras. Samtidigt efterlyses en långsiktig stabil prognos för hur mycket medel som kommer filmen till del de kommande åren. Det förtjänar filmen. Enligt prognos sänks anslaget med 25 miljoner per år från 2019 vilket inte är rimligt.

Stöd till utveckling och produktion

Det svenska produktionslandskapet ser i princip likadant ut nu som för ett år sedan. Det är fortfarande svårt att finansiera en svensk film och förutsättningarna för att genomföra ett projekt där alla inblandade arbetar under bra förutsättningar är en utmaning. De svenska produktionsbolagen har svårt att överleva. För att gå runt behöver bolagen ständigt ha nya projekt i produktion, vilket gör att många har svårt att ge utveckling av nya projekt den tid de behöver. I dagsläget finns bolag med en historik av svenska framgångsrika filmer som knappt kan betala hyran, än mindre satsa på utveckling av ny svensk film. Bolagens kontinuitet och möjlighet till långsiktigt arbete är avgörande för att mer film ska nå fler. Branschen är i behov av långsiktighet vad gäller stöd och insatser. Det stöd till oberoende producenter som Filminstitutet har fördelat under många år är ett fungerande stöd, men i behov av ökade resurser. Till detta kommer nödvändigheten av produktionsrabatter i Sverige. Tillsammans med Danmark och Polen är Sverige ett av få kvarvarande europeiska länder som inte infört denna möjlighet, och i takt med att andra länder gör det försvinner svenska produktioner utomlands och utländska produktioner väljer andra länder än Sverige att spela in i. Situationen för de svenska produktionsbolagen är akut och mer medel krävs för att skapa stabilitet.

Även regissörer och manusförfattare påverkas. För att få fram originella berättelser som inte alltid bygger på förlagor behöver upphovspersoner tid att skriva, och tid är i det här fallet pengar. Triangeln regissör, manusförfattare och producent är grundstommen för att den svenska filmen ska ha den plats den är värd. Med de medel som idag finns för utveckling och produktion saknas möjlighet att stärka både bolag och upphovspersoner på det sätt som är nödvändigt för den svenska filmen.

Ett starkt incitament för investering är det publikrelaterade stödet (PRS). I en omgörning av stödsystemet för utveckling och produktion är stödet, för långsiktighetens skull, något

som bör behållas men utvecklas. I dagsläget fördelas stödet enbart till film på biograf och utifrån intäkter. Ett framtida stödssystem bör omfatta fler filmer och ha andra kriterier än enbart intäkter.

Repertoaren av svensk film ska ge alla i Sverige en möjlighet att se åtminstone en film om året som berör och engagerar. Det kan vara den kommande filmen om Björn Borg av Janus Metz, som många generationer kommer att känna igen sig i, men det kan också vara *Sameblod* av Amanda Kernell, en berättelse om en ung samisk flicka i 30-talets Sverige eller en kortfilm om hur det är att hoppa från högsta avsatsen i ett hopptorn. Unika och engagerande berättelser finns, men viljan att investera i en del av de här filmerna minskar eftersom chansen till lönsamhet är låg eller obefintlig. Om dessa filmer inte görs leder det snart till en likriktad repertoar som vare sig engagerar eller lockar publik i tillräckligt stor utsträckning. Ökade resurser till utveckling och produktion möjliggör för fler att komma fram med sina berättelser och ökar chansen att fler i Sverige får se en film som de känner igen sig i.

Under de senaste åren har flera svenska skådespelare, regissörer och andra kreativa krafter med hög kompetens flyttat till främst USA, men även till andra länder. Det är glädjande för svensk film och svensk filmbransch eftersom det i förlängningen leder till ökad kompetens och kunskap då personer som till exempel Tomas Alfredson, Daniel Espinosa och Alicia Vikander återvänder för att göra film i Sverige. Men det räcker inte enbart med kompetens utifrån. För att hålla en hög nivå inom den svenska filmbranschen, som i sin tur leder till bra och framgångsrik svensk film, behövs medel för kompetensutveckling. Detta gäller allt från att produktionsbolag behöver och önskar kunskap om hur det är att bedriva affärsverksamhet till att manusförfattare, regissörer och personer med andra funktioner inom filmproduktion behöver utvecklas inom sina kreativa yrken. Eva von Bahr och Love Larson, för andra gången Oscarnominerade för bästa smink, är exempel på personer som är förebilder och kunskapskällor för andra inom yrkeskåren. I samtal med branschen framgår tydligt deras önskan om att få hjälp med fortbildning och utveckling. Det är en ofta kostsam post i ett bolags budget och något som inte alltid prioriteras. För att hålla en hög kompetens inom alla dessa yrken krävs ökade medel för fortbildning.

Vem är nästa Lisa Langseth eller Ruben Östlund? Talangutveckling är en grundpelare i arbetet med svensk film och pågår runt om i landet dagligen hos olika aktörer, vilket resulterar i nya talanger som utvecklas till framgångsrika kreatörer. Det är dock ingenting som händer av sig själv. Utbildning, som tar tid och kostar pengar, ligger bakom de flesta framgångarna. Det är tids- och resurskrävande men alldeles nödvändigt för att ständigt fylla på med nya namn som har nya berättelser och idéer om den svenska filmen.

Talangutveckling handlar även om att stötta redan etablerade filmare som behöver möjlighet till utmaningar för att utveckla sig själva och därmed också filmen¹.

För att den svenska filmen ska kunna utvecklas och breddas, kunna finnas för alla i Sverige och även nå ut brett internationellt behövs ökade resurser. Därför äskar Filminstitutet 40 miljoner kronor för utveckling och produktion av svensk film.

Stöd till spridning och visning

Ett av regeringens mål för den nationella filmpolitiken är att allt fler ser värdefull film som sprids och visas i olika visningsformer i hela landet. I regeringens proposition 2015/16:132 *Mer film till fler – en sammanhållen filmpolitik* framhålls att såväl svensk som utländsk film ska göras tillgänglig för en så stor publik som möjligt, och att insatser ska vidtas för att film ska kunna tillgängliggöras för alla som bor i Sverige, oavsett funktionsförmåga eller modersmål. Det gäller inte bara den nya filmen, även filmarvet ska kunna tillgängliggöras i hela landet.

För att möjliggöra att både nyproducerad film och digitaliserade filmer ur filmarvet blir tillgängliga för alla i hela landet krävs en levande och fungerande spridnings- och visningsstruktur. Den inhemska marknaden är liten på grund av det begränsade språkområdet. De aktörer som arbetar med värdefull film lever med mycket små ekonomiska marginaler. Detta gäller såväl aktörer som arbetar med offentliga filmvisningar, som till exempel distributörer, biografer och filmfestivaler, som aktörer som arbetar med digital filmvisning via bland annat legala digitala plattformar.

SF Bio AB dominerar biografmarknaden med biografer i alla större städer och har drygt 60 procent av marknaden. Bolaget äger även 49 procent av Svenska Bio som har biografer i större och mellanstora svenska städer och knappt 20 procent av den totala marknaden. De båda bolagen har en stark ställning gentemot distributörer och den blir nu ännu starkare när AMC, som är en stor internationell aktör, tar över ägarskapet av SF Bio AB. AMC ägs av det kinesiska bolaget Wanda som för tre år sedan satte upp målet att ha 20 procent av världens biografintäkter senast 2020. Efter att i somras ha köpt Odeon UCI och nu Nordic Cinema Group (NCG) har bolaget nu tagit ett stort steg mot att förverkliga detta mål.

På både SF Bios och Svenska Bios biografer har film från USA och Storbritannien dominerat i utbud och försäljning, och står för cirka 75 procent av intäkterna hos båda företagen. Den här dominansen lär inte minska framöver. Svensk film stod 2016 för knappt 12 respektive 18 procent av intäkterna hos de båda biografkedjorna. Svensk film

¹ Filminstitutet presenterade i slutet av januari 2017 rapporten *Talangutveckling i Sverige – en kartläggning om det svenska talangutvecklingslandskapet*. En mer djupgående rapport om talangutveckling blir klar i början av mars 2017. Detta arbete kommer att tas med i den översyn som görs om stöden till utveckling och produktion.

som inte bedöms vara kommersiell har redan nu svårt att få visningar hos de stora kedjorna och det kommer inte att bli enklare med ägarbytet. Undantaget är breda filmer, som till exempel *En man som heter Ove* av Hannes Holm och *Hundraettåringen som smet från notan och försvann* av Felix Herngren och Måns Herngren. Filmer som dessa kommer även i framtiden att få bra programsättningar och nå ut brett.

Filmhyran varierar i olika länder och storleken på AMC gör nu att de förmodligen kommer att försöka pressa ner den. För de amerikanska bolagen kan det bli lite tuffare att behålla befintlig filmhyra i respektive land. För de lokala kontoren i Sverige finns det även risk att deras möjlighet att påverka sättningar minskar då besluten kan komma att fattas centralt från europakontoret i London. Distributörer av annan film än engelskspråkig har en ännu svårare position. Deras lanseringsresurser för att ge målgrupperna kännedom om filmerna är minimala i jämförelse med stora studiofilmer från USA som lanseras globalt. De får kämpa för salongsutrymme för att överhuvudtaget kunna visa sina filmer på biograf och har litet förhandlingsutrymme vad gäller filmhyror.

Det finns ett stort behov av fler biografdukar som visar ett alternativt filmutbud som inte domineras av engelskspråkig film. Detta gäller främst de större städerna. För de distributörer som till huvudelen köper in och distribuerar icke-engelskspråkig film kommer 80 procent av intäkterna från de 20 största städerna i Sverige, Stockholm står för 40 procent av intäkterna. Bristen på biografdukar som visar ett alternativt utbud är särskilt påtaglig i Stockholm, och det råder därmed stor konkurrens bland distributörerna om de dukar som finns. Jämfört med exempelvis Malmö och Göteborg är andelen biografalonger som inte ägs av SF Bio eller Svenska Bio mycket lägre. I Stockholms tätort ägs 20 procent av biografalongerna av andra aktörer, medan respektive andel i Göteborg och Malmö är 26 respektive 33 procent.

Tack vare regeringens pågående satsning om 25 miljoner kronor per år för att stärka mindre biografer på mindre orter och i glesbygd finns idag resurser för att stötta existerande biografer som har behov av stöd. Dock saknas resurser för att kunna stötta digitala plattformar. Aktuella publikundersökningar, som nyligen tagits fram på uppdrag av Filminstitutet, visar att det finns alltför lite kunskap bland allmänheten om möjligheten att se aktuell film legalt på digitala plattformar. Ett ofta återkommande argument hos personer som ser streamad film på illegala plattformar är att de filmer eller tv-serier de vill se inte finns tillgängliga på legala sajter. Undersökningarna visar också att få känner till så kallad t-vod (transactional video on demand), det vill säga när konsumenten betalar en engångssumma för att hyra en film. Varken unga eller äldre filmkonsumenter är särskilt medvetna om detta alternativ som ofta tillgängliggör ny film. En förklaring kan vara att s-vodplattformar som Netflix och HBO har ett stort utrymme i folks medvetande som enda alternativ för film via nätet. Dessa abonnemangstjänster saknar dock ofta möjligheten att visa film som nyligen varit aktuell på biograf. Medvetenheten hos

allmänheten om legala alternativ för konsumtion av film är för låg och vinsterna är för små för att vod-aktörerna ska kunna få en hållbar ekonomi.

På samma sätt som Filminstitutet idag kan stötta den svenska biografstrukturen, finns ett behov av att kunna stötta aktörer som sprider film legalt på nätet. Framförallt handlar det om att sprida ett stort utbud av filmer. Förutom stöd till struktur finns även behov av att stötta lanseringskampanjer av svensk film via digitala tjänster. De svenska filmerna har lika svårt att hävda sig på vod-marknaden som på biografmarknaden gentemot amerikanska storsäljare som jämförelsevis har mycket större marknadsföringsresurser.

Regeringens särskilda satsning för att stärka biografier på mindre orter pågår till och med 2019. Behovet av stöd till denna del av branschen kommer dock att kvarstå även efter 2019. Den höjda momsen på filmvisning på biograf försvårar villkoren för att driva biograf på mindre orter. Få invånare på orten innebär ett litet publikunderlag, vilket begränsar möjligheten att bedriva kommersiell biografverksamhet med vinst. Dessa biografier drivs därför ofta i ideell regi av eldsjälar. De behöver hjälp med både kompetensutveckling och kontinuitet från centrala visningsorganisationer. Biografier på mindre orter i privat regi drivs också ofta med små ekonomiska marginaler. Oavsett driftsform har alla behov av ekonomiskt stöd till både utrustning, publikarbete och generell modernisering för att det ska finnas biografier med likvärdig standard i hela landet och inte bara på större orter. Även biografier på större orter, som visar stor andel värdefull film utan stora intäkter, har små ekonomiska marginaler och samma behov av ekonomiskt stöd som mindre biografier på mindre orter.

Behoven kommer inte minska under de närmaste tre åren. Framöver kommer tvärtom behovet av att byta ut äldre projektorer och kringutrustning sannolikt att öka. Det finns även ett stort behov av att förbättra komforten i stort och många biografier på mindre orter behöver moderniseras för att publiken ska välja sin lokala biograf och inte åka till närmaste storstad eller stanna hemma. Därtill kommer att den höjda momsen för många biografier, särskilt för de som varit gröna och därmed undantagits från biografavgiften, innebär en minskning av nettointäkterna. På många mindre orter är publiken mer priskänslig och det är omöjligt att höja biljettpriset med 19 procent. Konsekvensen är att momshöjningen innebär att många biografier nu har ännu mindre ekonomiska marginaler än tidigare och därmed är i större behov av stöd.

Även andra aktörer än biograferna drabbas av momshöjningen, som till exempel distributörer, filmstudioföreningar och filmfestivaler. Även om en betydande del av publiken för dessa verksamheter finns i större städer, så är de samtidigt ytterst viktiga för ett brett utbud av film i hela landet. Gemensamt säkerställer dessa aktörer att filmutbudet sprids, inte bara via öppna visningar och stora festivaler, utan även via filmstudiovisningar, Bio Kontrast-visningar, vod-tjänster, skolbio och festivalturnéer över

hela Sverige. Dessa aktörer drabbas av den höjda momsen på olika sätt. En konsekvens av momshöjningen är att biograferna av skattetekniska skäl också måste höja momsen när de hyr ut sina lokaler för filmvisning. Detta drabbar både filmfestivaler och filmstudieföreningar som hyr biograflokaler för sina visningar. Momsregistrerade filmfestivaler och andra ideella föreningar drabbas samtidigt av den höjda momsen på själva biobiljettförsäljningen. De minskade nettointäkterna på biografbiljetter innebär också minskade filmhyreintäkter till distributörerna. Sammantaget drabbar momshöjningen många olika aktörer i flera led. Stödbehoven är därmed stora och bedöms inte avta inom de närmaste åren. Sett till den totala stödvolymen till distribution och visning innebär ett tapp på 25 miljoner kronor per år, när regeringens särskilda satsning upphör, att stöden totalt måste sänkas med 30 procent, vilket skulle vara förödande.

Filminstitutet äskar därför 10 miljoner kronor per år för stöd till strukturer av digitala plattformar och lansering av svensk film, samt 25 miljoner kronor per år även efter 2019.

Internationellt

Svensk film är ett starkt varumärke ute i världen och intresset för svensk film och svenska talanger är större än någonsin. 2017 års Oscarsnomineringar blev en triumf för svensk film. *En man som heter Ove* av Hannes Holm nominerades till en Oscar för bästa icke engelskspråkiga film och maskörerna Eva von Bahr och Love Larsson nominerades för bästa mask och smink i samma film medan låtskrivarna och musikproducenterna Max Martin och Shellback nominerades för bästa musik/originallåt i filmen *Trolls*. Den fjärde nomineringen resulterade i att Linus Sandgren, som förste svenska fotograf på 34 år, fick en Oscar för bästa foto (*La La Land*). Flera år i rad har svenska filmer nominerats till och vunnit priser på den europeiska motsvarigheten till Oscarsgalan, European Film Award, och svensk kort-, dokumentär- och spelfilm visas och prisbelönas på filmfestivaler över hela världen.

För att en film från ett litet land som Sverige ska få genomslag internationellt krävs dock en gedigen lansering. Världens främsta filmfestivaler är en utmärkt språngbräda ut i världen, men för att filmen ska upptäckas och köpas av utländska distributörer som kan ge den en publik utanför Sverige krävs att den når igenom bruset. För att öka uppmärksamheten kring filmer som blivit uttagna till de viktigaste filmfestivalerna tilldelas de ett särskilt stöd för internationell lansering. Stödet delas också ut till de filmer som kvalificerats för nominering till de mest betydelsefulla internationella filmpriserna, som Oscar och European Film Award. Dessa lanseringar är många gånger mycket kostsamma och ska bland annat inkludera svenska filmares närvaro på festivaler och andra evenemang, visningsmaterial, översättningar, internationellt press- och pr-arbete, digital marknadsföring, trycksaker och annonser. Filminstitutets stöd för internationell lansering har legat på samma nivå i över tio år, trots att kostnaderna har ökat avsevärt under samma period.

Parallellt med detta har konkurrensen på den internationella marknaden för försäljning av filmrättigheter blivit allt hårdare. Utvecklingen har lett till att flera europeiska länder på senare år har infört internationella distributionsstöd för att stärka det egna landets filmexport. Eftersom ett av filmpolitikens mål är att svensk film ska spridas alltmer utomlands bör ett sådant stöd inrättas även i Sverige.

Visningsrättigheterna för svenska filmer säljs via försäljningsbolag till utländska distributörer, främst på internationella filmmarknader och filmfestivaler. Ett internationellt distributionsstöd för svensk film skulle kunna delas ut till utländska distributörer för marknadsföringsinsatser i samband med den lokala biografpremiären av en svensk film. Det nordiska initiativet High Five Cinema, som delades ut av Nordisk Film & TV Fond 2010–2011, visade att ett sådant internationellt distributionsstöd är framgångsrikt både kommersiellt och kulturellt.

Den svenska marknaden är fortfarande den viktigaste för svensk film, men på senare år har möjligheterna att tjäna pengar på utlandsförsäljning ökat. Det är högst sannolikt att ett internationellt distributionsstöd markant skulle öka både försäljningen av filmerna och filmernas synlighet vid de utländska biografpremiärerna. På så sätt kan förhoppningsvis fler biljetter säljas på de lokala marknaderna, vilket i slutändan genererar mer pengar till svenska producenter samtidigt som kunskapen om och intresset för svensk film och kultur sprids. För små och mellanstora filmtitlar kan ett internationellt distributionsstöd dessutom vara ett incitament som gör att ett utländskt distributionsbolag bestämmer sig för att köpa in filmen i fråga.

För att öka möjligheterna för svensk film utomlands äskas därför 3 miljoner kronor.

Ett förändrat filmarv

Ett av filmpolitikens mål är att filmarvet bevaras, används och utvecklas. I Filminstitutets verksamhet omsätts det i insamling, bevarande och tillgängliggörande av filmer och filmrelaterat material. Målet är inte nytt för Filminstitutet, men den omvärld i vilket det ska realiseras har på ett knappt decennium förändrats i grunden. Även om filmen alltid har varit en konstform där teknisk utveckling har varit central så var övergången från analog till digital distribution och visning det största tekniska språng den genomlevt någonsin. Över hundra år av produktion blev på några få år förvandlat till museiföremål och publikens tillgång till den ytterst begränsad.

Under åren 2014 till 2018 påbörjar Filminstitutet, med hjälp av regeringens särskilda satsning, digitaliseringen av det svenska filmarvet för att filmarvet ska kunna ses idag och

i framtiden. De filmer som digitaliseras visas regelbundet på biografier och i andra fönster, många av dem för första gångerna på decennier. Det råder inget tvivel om att regeringens anslag för ändamålet har nått avsedd effekt.

Digitaliseringen är en stor och central utmaning för Filminstitutet som kulturarvsinstitution, men anslaget är dimensionerat för hur verksamheten såg ut före det digitala genombrottet. De behov som fanns då för hantering av analog film finns alltså kvar och kommer så att göra även i framtiden. Digitalisering, digital arkivering och höjda krav på tillgänglighet för allmänheten är dock nya uppdrag som inte fanns i den analoga eran. Detta får konsekvenser som i många fall kostar pengar.

För att filmpolitikens mål om bevarande, användning och utveckling ska uppfyllas måste Filminstitutet säkra tre saker i framtiden:

- **Filmmaterial att visa**

Ny film behöver kontinuerligt samlas in vilket förutsätter proaktivt insamlande och ett digitalt filmarkiv. De analoga filmerna behöver dessutom digitaliseras för att kunna visas vilket förutsätter en digitaliseringsverksamhet.

- **Rättigheter att visa filmerna för publik**

Filmens rättighetshavare behöver identifieras och tillåta visning av filmen.

Rättighetshavare har även rätt till ekonomisk ersättning för visningen. Detta förutsätter ett administrativt arbete med bland annat rättighetsklarering och ekonomisk redovisning

- **Möjligheter för publiken att se filmen**

Filmen behöver finnas där publiken kan se den och visas med de hjälpmedel som publiken har rätt att förvänta sig (till exempel textning). Eftersom inte alla har tillgång till en biograf är det nödvändigt med tillgängliggörande i även andra visningsfönster, vilket förutsätter att digitaliserade filmer inte bara är anpassade för biograf. Publiken behöver även göras medveten om filmerna och var de visas, vilket förutsätter ett proaktivt informations- och kommunikationsarbete gentemot såväl publiken som distributörer och visningsorganisationer.

Digitaliseringen av filmarvet

Regeringens särskilda satsning för att digitalisera filmarvet, som inleddes 2014, tar slut 2018. I regeringens budget för 2017 tillfördes Filminstitutet 2,5 miljoner kronor för att stärka denna verksamhet. Det är dock angeläget att finansieringen stärks ytterligare från 2019 och framåt.

En förutsättning för att behålla såväl kompetens som infrastruktur för digitaliseringen är en tillräcklig finansiering över en längre tidsperiod. Med tillräcklig finansiering finns det möjlighet att skapa långsiktiga lärlingsprogram för att garantera att kompetensen stannar i

organisationen, och även i landet, samt att investeringar i utrustning kan göras för att garantera infrastrukturen i en framtid där viss utrustning kommer att bli alltmer sällsynt. Det är av vikt att en sådan finansiering finns på plats när den nuvarande satsningen upphör, risken är annars att Filminstitutet tappar kompetens som sedan inte går att återfå.

I budgetunderlaget för 2017–2019 äskade Filminstitutet för ett höjt anslag med 13,2 miljoner kronor per år från 2019 fram till dess att digitaliseringen är klar. Filminstitutet har övervägt möjligheten att omfördela medel för att fortsätta arbetet inom ramen för befintligt anslag. Att upphöra med analog arkivering är dock inte ett alternativ eftersom kostnaderna för klimatkontrollerade arkivutrymmen för analog film kommer att finnas kvar, liksom resurser för bland annat genomgång och identifiering. Filminstitutets äskande måste alltså ses mot bakgrund av att insamling, bevarande och tillgängliggörande av analog film fortsätter parallellt med tillgängliggörandet av filmarvet i befintliga och kommande digitala visningsfönster. Digitaliseringen är således något nytt och en verksamhet som tillkommer istället för att ersätta något annat.

En finansiering på 13,2 miljoner kronor är en rimlig nivå med vilken Filminstitutet kan digitalisera och restaurera en relativt stor mängd film varje år enligt de kvalitativa mål som satts upp. Det är också en nivå som medger en tillräckligt stor personalstyrka för att säkra kritisk kunskapsöverföring på lång sikt. En högre produktionstakt med samma kvalitetsmål skulle däremot innebära att lokaler och infrastruktur inte skulle räcka till och det i sin tur skulle kräva nya investeringar. En större produktion enligt nuvarande process skulle också kunna bli svår att överblicka och leda till höjda administrationskostnader för att styra verksamheten.

Det finns cirka 2 600 svenska långfilmer och cirka 6 700 kortfilmer i Filminstitutets arkiv. Därutöver finns det uppskattningsvis över ytterligare 6 000 svenska kortfilmer bevarade i privata och allmänna arkiv. All historisk erfarenhet visar att samtiden sällan vet vad som kommer att vara intressant i framtiden. Eftersom det filmpolitiska målet är att filmarvet ska bevaras, användas och utvecklas är det enligt Filminstitutet en självklarhet att det gäller hela filmarvet, och inte bara valda delar. Det går därför inte att säga vad som behöver digitaliseras och inte, istället handlar det om i vilken ordning filmerna ska digitaliseras. När en film väl är digitalt tillgänglig förändras efterfrågan på den. Som en jämförelse sker det enligt Riksarkivets uppskattningar forskning på cirka tre procent av deras arkiv, just de procent som är digitaliserade.

Med hänsyn till att digitaliseringsarbetet bör betraktas som en del av den ordinarie verksamheten äskas för en anslagshöjning från och med 2019 och tillsvidare med 13,2 miljoner kronor.

Tillgängliggörandet av digitaliserad film

Digitaliseringen av filmarvet är inte bara nödvändig, den ger också aldrig tidigare skådade möjligheter att göra filmhistorien tillgänglig. Själva digitaliseringen är således en strategi för att filmerna ska visas, inte ett mål i sig.

Samtidigt som olika hot i omvärlden driver på tempot i digitaliseringen kan konstateras att det tidskrävande arbetet med rättighetsklarering utgör ett hinder för att potentialen i digitaliseringen ska kunna förverkligas. Äldre filmer producerades för biograffönstret och det är också enbart för detta fönster som filmens producenter avtalat visningsrättigheter. Att förnya avtal för äldre film för att de ska kunna visas i nyare visningsfönster, som till exempel vod, är ofta snårigt och resurskrävande och innebär bland annat att gamla bolag måste hittas och arvingar identifieras. Det är ett detektivliknande arbete som tar tid och det går inte att begära av privata företag att de ska lägga ner tid och resurser som de inte på något sätt kan ersättas för. Detta gäller särskilt för filmer med begränsad kommersiell attraktion där den tid som läggs ner för rättighetsutredning aldrig kan räknas hem i faktiska intäkter. Och även om detta skulle kunna lösas skulle tidsåtgången vara ett problem, det går helt enkelt inte att lösa rättighetsfrågor i samma takt som det tar att digitalisera.

Om filmarvet i sin helhet verkligen ska bli tillgängligt för allmänheten, såsom filmpolitiken avser, måste nya juridiska lösningar tas fram, lösningar som är rimliga för rättighetshavarna och som ger skälig ersättning till upphovspersonerna. Vod-marknaden behöver utvecklas, men en väg framåt kan också vara en avtalslicenslösning, liknande den som förhandlats fram rörande stillbilder mellan kulturarvsinstitutionerna, via Digisam, och Bildupphovsrätt. En sådan licens skulle exempelvis kunna fungera så att statliga kulturarvsinstitutioner får rätt att publicera sina digitaliserade rörliga bilder via nätet. Om det svenska filmarvet ska vara tillgängligt för allmänheten måste det således inte bara digitaliseras utan även juridiskt göras tillgängligt. En avtalslicens kommer sannolikt inte hinna tas fram under den period som detta underlag avser, men frågan aktualiseras alltmer.

När kostnaden för digitaliseringen tidigare presenterats i budgetunderlag har den enbart avsett den tekniska delen av arbetet. För att verksamheten ska nå sitt syfte krävs dock såväl administrativt (rättighetsklarering, biografdistribution och så vidare) som kommunikativt arbete. Hälften av de 2,5 miljoner kronor som tillfördes verksamheten från 2017 lades i 2017 års budget på detta och bedömningen görs att 2,5 miljoner kronor från 2019 och framåt är en tillräcklig finansiering för rättighetsklarering, administration, information och kommunikation. Därmed görs i detta underlag inget ytterligare äskande för denna verksamhet.

Textning av digitaliserade filmer

Det finns ett stort nationellt och internationellt intresse för det svenska filmarvet. Filminstitutet bistår varje år biografer, festivaler, cinematek och arkiv med visningskopior av äldre svensk film. Digitaliseringen innebär en ny möjlighet att i stor skala tillgängliggöra det svenska filmarvet, men för att filmerna ska kunna ses utomlands behöver filmerna textas, i huvudsak på engelska. Även inom Sverige finns det behov av textad film, både på svenska och på engelska. Behov finns även av att kunna texta filmer på andra språk, såsom de svenska minoritetsspråken eller språk som talas av många nyanlända.

Filminstitutet har 2015–2017 omprioriterat i befintlig budget för att texta de filmer där textningen ger mest effekt för tillgängliggörandet. Till exempel textades flera filmer med Ingrid Bergman på engelska 2015 då det kring jubiléet för året då hon skulle ha fyllt 100 år fanns ett stort internationellt intresse. 2016 textade även Filminstitutet två barnfilmer på svenska för att de i större utsträckning ska kunna användas inom skolbio runtom i landet. Under 2018 kommer jubiléet då Ingmar Bergman skulle ha fyllt 100 år att skapa stor efterfrågan på hans filmer från internationellt håll.

Textning kan öka tillgängligheten till filmarvet väsentligt. Även syntolkning av filmerna kan vara en möjlighet. På svenska biografer visas i stort sett alla filmer med svensk text, även på filmer med svenskt tal. Mot bakgrund av att filmarvet är omfattande och textningsarbetet kostsamt och resurskrävande kommer Filminstitutet att utreda vilken efterfrågan som finns och vilken insats som skulle ge störst effekt. Att texta alla filmer som digitaliseras på minst ett språk är ett kostsamt och tidskrävande arbete som skulle innebära anställning av personal som enbart arbetade med detta. Äskandet nedan ska därmed ses som en rimlig grundnivå som går att genomföra med befintlig personal på det digitala arkivet.

För textning av digitaliserade filmer äskas 1,1 miljoner kronor årligen. Då denna kostnad är direkt relaterad till digitaliseringen är det Filminstitutets önskan att även detta är en del av ett höjt anslag och inte del av en särskild satsning.

Det digitala filmarkivet

Ordningen att bevara film och filmrelaterat material är i de flesta länder reglerat i den nationella pliktexemplarslagen. Enligt den svenska lagstiftningen lämnas pliktexemplar av film till Kungliga biblioteket (KB). De lämnas dock inte in i originalformat, det vill säga som biograffilm. Eftersom biograffilm inte heller lämnas in till Filminstitutet har Filminstitutet i dagsläget ett ur filmarvshänseende kritiskt glapp i insamlingen av film. Bortsett från svenska filmer som fått produktionsstöd från Filminstitutet har endast ett fåtal digitala filmer kommit in till samlingarna.

Före övergången till digital biograffilm fick Filminstitutet genom frivilliga depositioner in det mesta av den film som visades på biograferna, men i och med digitaliseringen lämnas film inte längre in. I sitt regleringsbrev för 2017 fick KB i uppdrag att se över hur pliktexemplarslagen efterföljs, och när det gäller film ska detta ske i samarbete med Filminstitutet. Filminstitutet välkomnar denna översyn. Det är viktigt att få till stånd en ordning som garanterar att Filminstitutet kan utföra sitt uppdrag på området.

En samtida definition av film är dock inte densamma som något som visas på biograf, det var länge sedan som film enbart visades på biograf. Idag är det dessutom inte bara film som visas på biograf, det kan även vara direktsända opera- eller teaterföreställningar. Att Filminstitutet främst ser till biograffönstret vid insamlandet av film har att göra med hur uppdragen är formulerade utifrån stödverksamheten, men det har även att göra med traditioner och resurser. Att sluta samla in biografvisad film är inte aktuellt eftersom det alltså är det primära visningsfönstret och i fokus för stödfördelningen. Att det inte bedrivs aktiv insamling från till exempel vod-fönstret har att göra med resursbegränsning snarare än en vilja att ha en snäv definition av vad som är film.

Sedan 1980-talet ställer Filminstitutet som krav mot producenter som erhåller produktionsstöd att film och filmmaterial ska lämnas in, så kallat säkerhetsmaterial. Ett proaktivt arbete krävs även för att den svenska film som producerats utan produktionsstöd från Filminstitutet också deponeras till arkivet för att dess framtid ska säkras. Likaså den utländska film som distribueras i svenska versioner och som är viktig för bland annat Cinematekets och filmvetenskapens verksamheter. Från 2017 kommer Filminstitutet att ställa säkerhetsmaterialkrav även för stöd till distribution och visning. För perioden 2018–2020 ser Filminstitutet därmed en ökad insamling av film från biograf, om än inte till den nivå som fanns före digitaliseringen.

Digitaliseringsverksamheten driver också storleken på Filminstitutets arkiv och innebär ökade krav på hantering av filmerna. Det digitala arkivet ansvarar för att ta fram olika versioner av de digitala filmerna, till exempel för vod eller dvd-utgivning, och arbetar med pålägg av textning. Det bör påpekas att det digitala arkivet är något som tillkommit Filminstitutets filmarkiv som ett komplement till det analoga och att medlen idag enbart återspeglar insamling, bevarande och tillgängliggörande inom ramen för det analoga arkivet. 2013–2017 har vi omfördelat medel från övrig verksamhet för att kunna arkivera den digitaliserade filmen och den digitalt inspelade nya filmen. Det är dock ingen hållbar lösning på längre sikt. Vi äskar därmed ett årligt tillskott på 2,5 miljoner kronor för 2018 och 3,2 miljoner kronor från 2019 för denna nya verksamhet. Liksom för digitaliseringen och textingen är detta äskande i form av en anslagshöjning då det är en permanent verksamhet.

Nationell samordning av bevarande och digitalisering av analog film

I Digisams rapport Ett digitalare kulturarv - Digisams verksamhet 2011–2015 föreslås att Filminstitutet ges nationellt ansvar för bevarande av analoga mediebärare för film. Förslaget finns även med i regeringens lagrådsremiss för en ny kulturarvspolitik. Detta ligger i linje med Filminstitutets verksamhet och skulle kunna ske naturligt, men förutsätter ett utökat uppdrag med öronmärkta medel.

Förslaget får främst konsekvenser för lokaler och bemanning av Filmarkivets verksamhet i Rotebro. Vid Filminstitutets fastighet i Rotebro behöver en av byggnaderna rivas på grund av dåligt skick. En ny byggnad anpassad för Filminstitutets roll som nationell analog resurs skulle kunna byggas i dess ställe. Filminstitutet avser att under 2017 påbörja en förstudie och i senare underlag konkretisera hur uppdraget kan formuleras.

Barn och unga

Barns och ungas möjlighet att ta del av ett rikt filmutbud i hela landet är en prioriterad fråga. Likaså att ge alla möjlighet att tidigt i livet använda rörliga bilder i undersökande och gestaltande syfte. Av FN:s barnkonvention artikel 31 framgår att konventionsstaterna ska respektera och främja barnets rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet och ska uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjlighet för kulturell och konstnärlig verksamhet, och i artikel 13 att barnet ska ha rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att söka, motta och sprida information och tankar av alla slag, i tal, skrift eller tryck, i konstnärlig form eller genom annat uttrycksmedel som barnet väljer.

Stärka produktionen av angelägna svenska barn- och ungdomsfilmer

Den svenska barn- och ungdomsfilmen har de senaste åren fungerat bra på biograf och nått ut brett. Det gäller dock framför allt filmer byggda på förlagor, ofta böcker men även andra medieformer. Men precis som för vuxna ska även barn och unga ha möjlighet att se film i olika genrer och med en variation av berättelser. Svensk film som riktar sig till barn och unga är särskilt utsatt vad gäller finansiering. Filmer som bygger på förlagor anses klara den finansiella risken, medan den mer utmanande filmen, ofta baserad på originalidéer, har det svårt. Det är därför viktigt att förbättra möjligheterna för de som gör film för barn och unga.

Det är viktigt att få fram film för barn och unga, som berättar olika historier, av flera skäl. Trettio procent av alla barn i Sverige under 12 år har annan bakgrund än svensk och den målgruppen ska ha möjlighet att se en film där de kan identifiera sig. För unga mellan 12–15 år finns emellanåt inga svenska filmer på repertoaren överhuvudtaget och de är därmed oftast hänvisade till amerikansk film. Även den gruppen behöver ha en ”lägereld”

att samlas kring, en gemensam upplevelse om något som är angeläget för dem. Den norska tv-serien *Skam* har en sådan effekt, vilket visar att det är fullt möjligt att nå en publik som oftast avfärdas som omöjlig. I dagsläget är det sammantaget för få upphovspersoner som ägnar sig åt film för barn och unga, vilket leder till att urvalet bland projekten är för litet. Ytterligare åtgärder krävs för att hjälpa den här kategorin av barn- och ungdomsfilm. Frågan är komplex, och det handlar både om att stimulera till att få fram de bästa berättelserna samt att undersöka vidare finansieringsstrukturer. Såväl nya som etablerade filmare behöver attraheras och för det krävs större resurser till fortbildning, talangutveckling och andra satsningar som leder till mer och bättre barn- och ungdomsfilm.

För att stärka produktion av angelägna svenska barn- och ungdomsfilmer äskas 10 miljoner kronor årligen under en period av tre år.

Öka filmkunnighet för barn och unga i hela landet

I regeringens proposition (2015/16:132) *Mer film till fler – en sammanhållen filmpolitik* konstateras att den rörliga bilden har blivit en central del av kommunikationen mellan människor. Film och rörliga bilder får allt större betydelse i människors liv. Rörliga bilder fyller allt fler funktioner i vårt samhälle. De bidrar till reflektion över den egna och andras identiteter, till förståelse av omvärlden och skapar möjligheter att kommunicera egna ståndpunkter och känslor. Det innebär att vi behöver ha förståelse för dess påverkan, men också förmåga att uttrycka oss med hjälp av den rörliga bilden. Ett av målen för den nationella filmpolitiken är därför att barn och unga ska ha goda kunskaper om film och rörlig bild och ges möjlighet till eget skapande. Idag ser vi att arbetet med film i skolan är projektbaserat och ojämnt fördelat över landet, vilket är ett demokratiskt problem. Till största delen är arbetet beroende av engagerade pedagoger och skolledare och kontinuerliga insatser över tid saknas till stor del. För att öka barns och ungas filmkunnighet krävs kompetensutveckling av lärare på alla nivåer samt filmpedagoger för att utveckla strukturer. Genom omprioriteringar utökade Filminstitutet från 2016 stödet till filmkulturell verksamhet för barn och unga med 800 000 kronor årligen.

Filmen är sedan många år en viktig resurs i skolan. Med sin attraktionskraft för unga människor är den en viktig bas för diskussioner om exempelvis jämställdhet, demokrati och andra värdegrundsfrågor. Skolans personal ställs inför många nya utmaningar som trängs med tidigare uppdrag och behovet av kompetensutveckling har ökat i och med introduktionen av den nya läroplanen. En trend under senare år är också att antalet skolbiovisningar sjunkit genom att skolornas möjlighet att visa film i klassrummet eller i aulor har förbättrats och blivit ett enklare val. Det är dock viktigt att biografupplevelsens överlägsna kvalitet lyfts fram och jämförs med upplevelsen av scenkonst. Ett av Filminstitutets prioriterade mål för 2020 är ökad filmkunnighet; att filmkunnighet ska ingå i lärarutbildningen, att yrkesutbildning i filmpedagogik ska erbjudas samt att

erfarenheter från filmpedagogiska projekt och verksamhet ska spridas och användas på fler platser i landet.

Tillsammans med regioner, institutioner, högskolor, myndigheter med flera samverkar Filminstitutet idag kring våra gemensamma framtida behov och utmaningar, till exempel behovet av forskning om film i skolan och kompetenshöjande insatser för pedagoger i hela landet. För att öka förståelsen runt lärandet om film och rörlig bild är det även viktigt att lyfta frågan på politisk nivå så att tillräckliga resurser tillförs området. Det krävs resurser både i skolan och på fritiden för att individen ska kunna läsa och uttrycka sig med rörlig bild. I sammanhanget är det viktigt med en gemensam vision som i första hand involverar både Kultur- och Utbildningsdepartementet. I framtida budgetunderlag kommer att lyftas de kraftsatsningar som krävs för att tillsammans öka filmkunnigheten för barn och unga i hela landet.

Integration och mångfald

Filmen som tillgång i integrationsprojekt

För att kunna vara en aktiv och kritisk medborgare är filmkunnighet och tillgång till att se, uppleva och skapa film nödvändig, precis som att kunna läsa och skriva. Därför är förmågan också central för de människor som kommit till Sverige som flyktingar. Filmen är en stark tillgång i mötet med och för de nyanlända, inte minst då filmen är ett universellt språk som kan underlätta interkulturell kommunikation. Film kan stimulera språkutveckling och integration. De nyanlända tillför även fler röster och berättelser till vårt filmlandskap. Den kompetens och de verktyg som Filminstitutet utvecklat på det filmpedagogiska området kan anpassas och användas med dessa syften när det gäller flyktingar i alla åldrar. Det primära ansvaret för frågan ligger hos regionala och kommunala aktörer. Samarbete krävs därför med andra samhällsaktörer som skolor, högskolor, studieförbund, Migrationsverket med flera.

I nuläget har vi inga medel till att bedriva detta arbete. För att utveckla en sådan verksamhet, i samarbete med regionerna, och därigenom erbjuda kompetensutveckling och lärarverktyg äskar Filminstitutet 1,5 miljoner kronor årligen för en period om tre år. Med denna finansiella förstärkning går det dels att projektanställa en person som kan utbilda och ta fram fortbildningsmaterial och dels att ge stöd till integrationsprojekt.

Textning på andra språk än svenska

Det finns en stor efterfrågan på svenska filmer för personer i Sverige som inte har svenska som modersmål. Gruppen omfattar bland annat nyanlända som lär sig svenska samt barn och unga uppväxta i Sverige tillhörande de svenska minoritetsspråken. Fler svenska filmer, såväl nya som filmer från vårt svenska filmarv, bör textas på språk

tillhörande stora grupper nyanlända. På så sätt kan svensk film bli ett effektivt verktyg i språkinläring samtidigt som det ger ökad inblick i den svenska kulturen. Genom att dubba ett urval av svenska barn- och ungdomsfilmer på de svenska minoritetsspråken blir filmen också ett verktyg för barns och ungas språkinläring samtidigt som modersmålet hålls levande. Dessa åtgärder är viktiga för arbetet med att tillgängliggöra fler filmer för en så stor publik som möjligt i Sverige, oavsett funktionsförmåga och modersmål. Filminstitutet har vid två tillfällen fått medel som en särskild satsning, 814 000 kronor respektive 850 000 kronor, för att språkanpassa barnfilm till de nationella minoritetsspråken och verka för en bred spridning av dessa filmer. Det har inneburit att vi kunnat påbörja en begränsad pilotverksamhet. Vi ser att projektet fallit väl ut även om det fortfarande är i en uppstartsfas. Responsen från berörda grupper har varit positiv och det finns en stor efterfrågan på fler filmer. För att kunna utveckla utbud och publik spridning beträffande filmer dubbade till nationella minoritetsspråken äskas 1,5 miljoner kronor per år. Därutöver äskas 500 000 kronor för textning av svenska filmer på andra språk än svenska och som talas av stora grupper nyanlända.

Stöd till samiskt filmcentrum

Filminstitutet har i tidigare budgetunderlag äskat om medel för stöd till samiskt filmcentrum, så görs även i år. Dessa medel bör gå till att stödja utvecklingen av samisk filmkultur. Genom filmcentrumet i Kautokeino i Norge samarbetar samer från Sverige, Norge och Finland. Ett samarbete med andra liknande organisationer över hela världen har snabbt etablerats. Hittills är det bara den norska regeringen som gett stöd till det samiska filmcentrumet. Finland har för avsikt att avsätta medel till centrumet och det är rimligt att även Sverige bidrar.

Mot den bakgrunden äskar Filminstitutet återigen 1 500 000 kronor om året för stöd till det samiska filmcentrumet i Kautokeino. Pengarna ska förstärka de personella resurserna för utveckling av filmprojekt med samiskt innehåll, främst kort- och dokumentärfilm. För eventuellt produktionsstöd måste producenterna sedan gå den vanliga vägen, det vill säga till filminstitutet i Norge, Finland och Sverige.

Kompensation för pris- och löneomräkning

Det statliga anslaget till filmkulturell verksamhet har legat på samma nivå sedan år 2006. Anslaget till filmkulturell verksamhet har finansierat insatser för filmarvet, kommunikation, Filmrummet, viss stödhandläggning inom avdelningen Filmstöd, viss del av den gemensamma administrationen samt stöd till visningsorganisationer, festivaler, import och lansering samt verksamhetsområdet barn och unga. De senaste årens avsaknad

av uppräknig av anslaget har inneburit att värdet av dessa stöd minskat. Från den första januari 2017 finansieras all verksamhet av statligt anslag.

Liksom tidigare år begär Filminstitutet kompensation för pris- och löneomräkning. Den indexuppräknig som i regel gäller för statliga myndigheter gäller inte för Filminstitutet. Vi är angelägna om att nuvarande stöd inte urholkas och att kompetensen i handläggning behålls. För att det ska bli möjligt är det angeläget att Filminstitutets anslag i framtiden kompenserar för pris- och löneomräkning.

Sammanfattning av äskanden för perioden 2018–2020

I riktlinjerna för budgetåret 2017 avseende statens bidrag till Stiftelsen Svenska Filminstitutet framhålls att om förslag läggs fram som beräknas leda till ökade kostnader för staten bör Filminstitutet redovisa förslag till åtgärder inom den egna verksamheten som leder till motsvarande minskning av kostnaderna. Det är Filminstitutets uppfattning att det inte är möjligt att lägga förslag om minskning av kostnaderna utan att ambitionsnivån minskar inom nuvarande verksamhetsområden.

Filminstitutets äskanden för perioden 2018–2020, utöver befintliga medel, framgår av följande tabell:

Verksamhet (beloppen anges i Mkr)	2018	2019	2020
Stöd till produktion, spridning och visning	53	53	78
Filmarvet	3,6	17,5	17,5
Barn och unga	10	10	10
Integration och mångfald	5	5	5
Summa:	71,6 Mkr	85,5 Mkr	110,5 Mkr

Därutöver äskar Filminstitutet kompensation för pris- och löneomräkning.

Stockholm den 1 mars 2017

För Stiftelsen Svenska Filminstitutet

Anna Serner
VD